ז א מיי' פ"ג מהלכות קדוש החדש הלכה ז:
ח ב ג מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה טז (והל' יז) סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סימן תז סעיף ג וסעיף ג:
ט ד מיי' פ"ג מהלכות קדוש החדש הלכה ז:
י ה מיי' שם הלכה ד:
יא ו מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. לָכֵן הִנְנִי שָׂךְ אֶת דַּרְכֵּךְ בְּסִירִים וְגָדַרְתִּי אֶת גְּדֵרָהּ וּנְתִיבוֹתַיִךְ לֹא תִמְצָא: הושע ב ח
2. גָּדֵר דַּרְכִּי בְּגָזִית נְתִיבֹתַי עִוָּה: איכה ג ט
3. וַיְעַוְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיִּשָּׁעֲהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם יֶקֶב חָצֵב בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים: ישעיהו ה ב
4. הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְיָ אַחַר שַׁלַּח אֹתוֹ נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים מִן הָרָמָה בְּקָחְתּוֹ אֹתוֹ וְהוּא אָסוּר בְּאֲזִקִּים בְּתוֹךְ כָּל גָּלוּת יְרוּשָׁלַם וִיהוּדָה הַמֻּגְלִים בָּבֶלָה: ירמיהו מ א
5. הַמֹּשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו: איוב כה ב

מוסף רש"י

בראשונה לא היו זזין משם כל היום. ביומאין מוך לתמוס להעיד על החדש, לא היו זזין, דמי שיצא מוך לתמוס אין לו אלא ד' אמות (עירובין מה.).

רבינו חננאל

בילתי זו בירם, גולה זו פומבדיתא. ומוליך ומביא ומעלה ומוריד עד שיתברר לרואה שהן משוארות. ולא היו זזין עד שהיו רואין בני פומבדיתא [שעושין] בגוותיהן כך. **תניא** בראשונה היו מסעין מסעות בראש ההרים הגבוהין, בהר המשחה ובסרטבה ובגרופינה ובתבור ובחורן [ב]בילתי[ן]. ר' שמעון בן לעזר אומר אף חרים וכויר גדיר וחברותיה, איכא דאמרי ביני ביני הוו קיימי, ר' שמעון בן לעזר חשיב להו על הסדר, תנא קמא לא חשיב הני דביני ביני. איכא דאמרי הר המשחה סרטבה והני כולהי דתני תנא קמא קיימי בחד גיסא דארץ ישראל, והני דתני ר' שמעון קיימי באידך גיסא, ותנא קמא חשיב דאידך גיסא, ורבי שמעון בן לעזר דתני אף חרים כול', חשיב דהאי גיסא ודהאי גיסא. א"ר יוחנן ובין כל אחד ואחד ח' פרסי, ל"ב מילי, והאידנא טובא איכא בינייהו, אמר אביי איסתומי איסתום. כלומר הדרך הנכוחה נסתתמה, שנאמר הנני (סך) [שך] את דרכך בסירים וכתיב נתיבותי עוה. **מתני' כיצד ראית את הלבנה, לפני החמה או לאחר החמה, לציפונא** או לדרומא כול'. ואקשינן לפני החמה היינו לציפונא, וכיון שפני החמה לציפונא אחר החמה לדרומא. ופריק אביי תנא א[פ]גימת הלבנה קאי והכי קאמר, פגימת הלבנה לפני החמה היתה ורואה החמה פגימתה, או לא. ואם אמר העד לפני החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כר' יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום במרומיו, מעולם [לא] ראתה חמה פגימתה של לבנה משום חלישות דעתה. ואם אמר פגימתה אחר החמה דבריו קיימין. וכן הליכת הקשת אין פגימתה אחר החמה, והיא היתה מכוונת כנגד החמה, שלא יאמרו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' נמצא שך את דרכך בסירים וגדרתי את גדרה ונתיבותיה לא תמצא ר"י ב"י ממר מכאן לכתיב גלד דרכי בגזית נתיבותי עוה: (ב) רש"י ד"ה כיצד בוקעין כו' ובשאול שם לדרומה או לצפונה גליון זמן שמיהן: (ג) תוס' ד"ה כמה כו' ממהלך עשר פרסאות ליום ועוד כו':

גליון הש"ס

גמ' **אסתתומי אסתתום.** ע' פסחים לג ע"ב תוס' ד"ה כל יהודה ממר: **תוספות** ד"ה שיהו מהלכין וכו'. **דאבל הני** דהתם פריך. עיין יומא עז ע"ב. מו"ק ז ע"ב:

הגהות הגר"א

[א] תנא רש"ג כרי מכייר כל"ל והן אין ערי יהודה ניכוסטע יל [לא מצאתי שם וכ"ל דכל"ל תני רשב"ג קומה לף כרי מכוור ונדור וכו' וכ"ל גירוסלי דפרקין וכירוסלמי פ"ט דשביעית ע"ם] [בהגהות כת"י שער לפנינו הגהה זו ליתא]

הגהות מהר"י לנדא

[ה] גמ' דכתיב לכן הנני ער שך את דרכך בסירים וגו' כל"ל:

רבינו חננאל (המשך)

ורואה החמה פגימתה, או לא. ואם אמר העד לפני החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כדאמר רבי יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום במרומיו, שאין החמה משתנית בהליכתה, אלא הלבנה משתנית בהליכתה. ואם אמר העד לאחר החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כדאמר רבי יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום במרומיו, שאין החמה משתנית בהליכתה, אלא הלבנה משתנית בהליכתה. ואם אמר פגימתה אחר החמה דבריו קיימין. וכן הליכת הקשת אין פגימתה אחר החמה, והיא איסתומי איסתום. כלומר הדרך הנכוחה נסתתמה, שנאמר הנני (סך) [שך] את דרכך בסירים וכתיב נתיבותי עוה. **מתני' כיצד ראית את הלבנה, לפני החמה או לאחר החמה, לציפונא** או לדרומא כול'. ואקשינן לפני החמה היינו לציפונא, וכיון שפני החמה לציפונא אחר החמה לדרומא. ופריק אביי תנא א[פ]גימת הלבנה קאי והכי קאמר, פגימת הלבנה לפני החמה היתה ורואה החמה פגימתה, או לא. ואם אמר העד לפני החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כדאמר רבי יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום במרומיו, מעולם [לא] ראתה חמה פגימתה של לבנה משום חלישות דעתה. ואם אמר פגימתה אחר החמה דבריו קיימין. וכן הליכת הקשת אין פגימתה אחר החמה, והיא היתה מכוונת כנגד החמה, שלא יאמרו

זו בירם מאי גולה אמר רב יוסף זו פומבדיתא מאי כמדורת האש תנא כל אחד ואחד נוטל אבוקה בידו ועולה לראש גגו [א] תניא ר"ש בן אלעזר אומר אף חרים וכויר וגדר וחברותי' איבא דאמרי ביני וביני הוו קיימי א"ד לחך גיסא דארץ ישראל הוו קיימי מר חשיב דהאי גיסא ומר חשיב דהאי גיסא א"ר יוחנן בין כל אחת ואחת שמונה פרסאות כמה הוו להו תלתין ותרתין והא האידנא טובא הוו אמר אביי [ב]אסתתומי אסתתום להו דרכי דכתיב [1]לכן הנני שך את דרכך בסירים (ג) [ד] רב נחמן בר יצחק אמר מהכא דכתיב [2]נתיבותי עוה: **מתני'** חצר גדולה היתה בירושלים ובית יעזק היתה נקראת [3]ולשם כל העדים מתכנסין ובית דין בודקין אותם שם וסעודות גדולות עושין להם בשביל שיהו רגילין לבא בראשונה (ה) **לא** היו זזין משם כל היום [4]התקין רבן גמליאל הזקן שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד [5]אלא אף חכמה הבאה ליילד והבא להציל מן הדליקה ומן הגיים ומן הנהר ומן המפולת הרי אלו כאנשי העיר ויש להם אלפים לכל רוח: **גמ'** איבעיא להו בית יעזק תנן או בית יזק תנן בית יעזק תנן לישנא מעליא הוא דכתיב [3]ויעזקהו ויסקלהו או דלמא בית יזק תנן לישנא דצערא הוא כדכתיב [4]והוא אסור באזיקים אמר אביי ת"ש סעודות גדולות היו עושין להם שם כדי שיהו רגילים לבוא דלמא תרתי הוו עבדי בהו: **מתני'** [5]כיצד בודקין את העדים זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון ומכנסין את הגדול שבהן ואומרין לו אמור כיצד ראית את הלבנה [6]לפני החמה או לאחר החמה לצפונה או לדרומה כמה היה גבוה ולאין היה נוטה וכמה היה רחב אם אמר לפני החמה לא אמר כלום [ו]ואח"כ היו מכנסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים עדותן קיימת ושאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי דברים לא שהיו צריכים להם אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש בשביל שיהו רגילים לבוא: **גמ'** היינו לפני החמה היינו לצפונה היינו לאחר החמה היינו לדרומה אמר אביי פגימתה לפני החמה או לאחר החמה אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דא"ר יוחנן מאי דכתיב [5]המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימתה של קשת פגימתה של לבנה דחלשה דעתה פגימתה של קשת דלא לימרו עובדי החמה גירי

לף חרים וכויר וגדר. היו מסיימין המשוחות ברחבי הרים שלהן: **ביני ביני.** להך דמתני' הוו קיימין הכי: **בחידך גיסא.** [שלך] מ"י לך בגלל. שני לדידים של מ"י ממכאן לכל בגלל: **בין כל אחת ואחת.** להך דמתניתין: **חיספסוס דרכי.** ומחזו ההולכין דרך עקלתון: **בסירים.** קוליס: **מתני' חצר גדולה היתה בירושלים כו' כל העדים מתכנסין.** ביום הסמך שחלוהו לבוא ולהעיד: **לא היו זזין משם.** לפי שיצאו מוך לתחום והיוצא מוך לתחום אין לו אלא ד' אמות: **מן הגפר.** שהוא גדל פתחום ושוטף את בני העיר ואת הילדים: **גמ' ויעזקהו.** סייגו בגדר מבניס סביב סביב בעיגול כמו טבעת: **ליגיא דצערא.** על שם שמקורין כאלו בזיקין שאין זזין משם כל היום: **סעודות גדולות.** אלמא לא הוה להו לעלמא לעולם ממזרח לדרום ומדרום למערב וממערב לצפון שנאמר (קהלת ג) הולך אל דרום וסובב אל צפון והלבנה אינה נראית ביום שאלו אלא אמור לשקיעת החמה שמתוך שהיא דקה וקטנה אינה נראית בעוד שהחמה בגבורתה. מדלא קתני למזרחה או למערבה שמע מינה אין נראית להם בדרום וקא ס"ד שהיו שוהין את העדים שם לראות מהלכת לפני החמה או לאחריה לצפונה של חמה לאחריה חמה או לדרומה של חמה ובגמרא פריך לפני החמה היינו לצפונה שהרי אין נכון לבדוק ולשאול שם לדרומה (ג) אלא בזמן שאין החמה והלבנה במערב שם הם בדרום אינה יכולה להיות לא לצפונה ולא לדרומה אלא או למזרחה או למערבה וכשהן במערב שם לפני החמה היא זהו לצפונה שהרי לגד לפון הם הולכין ושם לאחריה היא שהרי זה לגד דרום: **למה היה גבוה.** מן הארץ לפי ראיית עיניכם: **לאין היה נוטה.** לאחר הפגימה לאיזה לד נוטין לגד לפון כזה () או לגד דרום כזה (): **אם אמר לפני החמה לא אמר כלום.** מפרש בגמרא: **גמ' היינו לפני החמה היינו לצפונה.** הא אלא מילתא היא כלפרישית לעיל: **פגימתה לפני החמה.** פונה לגד החמה או לגד אחר ועלה קתני סיפא אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דמעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה: **דלא לימרו עובדיה.** העובדין את החמה: